

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-67>

УДК 336.64:338.22(477)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕФІНАНСОВИХ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ

FINANCIAL SUPPORT FOR THE ACTIVITIES OF NON-FINANCIAL CORPORATIONS IN UKRAINE

Буряченко Андрій Євгенович

доктор економічних наук, професор,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7354-7491>**Бороденко Тетяна Миколаївна**

кандидат економічних наук, доцент,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3202-5491>**Buriachenko Andrii, Borodenko Tetiana**

Kyiv National Economic University By Vadym Hetman

У статті досліджено теоретичні засади та сучасні тенденції фінансового забезпечення діяльності нефінансових корпорацій в Україні в умовах макроекономічної нестабільності. Визначено сутність поняття «нефінансові корпорації» у статистичному, інституційному та прикладному аспектах. Проаналізовано трансформацію структури джерел фінансування підприємств у 2020–2024 рр., виявлено зміщення акценту від банківського кредитування до самофінансування. Показано проциклічність банківської моделі та необхідність контрциклічного підходу, що інтегрує державні, ринкові й міжнародні джерела капіталу. Обґрунтовано напрями гібридної моделі фінансового забезпечення, яка поєднує інструменти монетарної, фінансової та ринкової політики для підвищення стійкості корпоративного сектору у воєнний і післявоєнний періоди. Особливу увагу приділено ролі державних програм кредитної підтримки, діяльності міжнародних фінансових інституцій та розвитку парабанківських механізмів.

Ключові слова: фінансове забезпечення, нефінансові корпорації, банківське кредитування, самофінансування, макроекономічна нестабільність, контрциклічний підхід, інвестиційна активність.

The article explores the theoretical foundations and current trends of financial support for non-financial corporations (NFCs) in Ukraine under conditions of macroeconomic instability. It defines the concept of NFCs from statistical, institutional, and applied perspectives, emphasizing their multifunctional nature as both producers of market goods and indirect participants in financial intermediation processes. The study analyzes the transformation of corporate financing structures in 2020–2024, revealing a pronounced shift from traditional bank lending to internal sources of funding and self-financing due to rising credit risks, liquidity shortages, and elevated interest rates. The procyclical behavior of the banking sector is highlighted, showing that during economic downturns, access to capital becomes increasingly limited, reinforcing recessionary effects. The paper substantiates the need for a countercyclical financial framework that integrates banking, fiscal, and market mechanisms along with international development finance. The authors propose a hybrid model of financial support that combines monetary policy tools, targeted state programs, credit guarantees, and capital market instruments to enhance the resilience and investment capacity of the corporate sector in wartime and postwar recovery phases. Particular emphasis is placed on the role of government credit initiatives, cooperation with international financial institutions such as the EBRD and the World Bank, and the development of non-bank and digital financial channels, including leasing, factoring, and crowdfunding platforms. The results confirm that sustainable financial support for NFCs requires diversification of funding sources, institutional strengthening of the capital market, and the creation of a transparent, innovation-oriented financial ecosystem. The paper concludes that improving the interaction between real and financial sectors, increasing financial literacy among managers, and fostering investment-oriented regulation are crucial preconditions for stabilizing the Ukrainian economy and stimulating long-term inclusive growth.

Keywords: financial support, non-financial corporations, bank lending, self-financing, macroeconomic instability, countercyclical model, capital structure, investment financing.

Постановка проблеми. Сучасна українська економіка функціонує в умовах глибокої макроекономічної нестабільності, спричиненої поєднанням воєнних дій, порушенням макрофінансової рівноваги, зниженням доступу до міжнародних ринків капіталу та значним борговим навантаженням на державний бюджет. У таких умовах нефінансові корпорації стикаються з комплексом ризиків, пов'язаних із дефіцитом ліквідності, високою вартістю кредитних ресурсів та нестабільністю валютного курсу.

Класична модель банківського кредитування в Україні має виразну проциклічність – у періоди економічного спаду спостерігається звуження обсягів кредитування, підвищення процентних ставок та посилення вимог до позичальників. Це створює «подвійний ефект»: одночасне падіння економічної активності та зниження доступності капіталу поглиблюють рецесію.

У зв'язку з цим зростає актуальність контрциклічного підходу до фінансового забезпечення корпоративного сектору, який передбачає поєднання банківських, бюджетних, парабанківських і ринкових механізмів у єдину стабілізаційну систему. Така система має забезпечити стійкість підприємств у фазах спаду та сприяти інвестиційному зростанню під час відновлення економіки.

Проблема фінансового забезпечення нефінансових корпорацій є ключовою для стійкості національної економіки. За даними НБУ, у 2024 р. обсяг корпоративного кредитування зменшився на понад 15 % у реальному вимірі, тоді як частка непрацюючих кредитів залишалася на рівні 38 %. У результаті відбувається структурне обмеження інвестиційної активності, особливо у промисловості, транспорті та будівництві – секторах, що визначають відбудову економіки.

Умови воєнної економіки посилюють потребу у довгострокових стабільних джерелах фінансування, а отже – у формуванні нової моделі фінансового забезпечення, яка здатна враховувати макроекономічну волатильність, регуляторні обмеження та необхідність швидкої адаптації корпоративного сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику фінансового забезпечення підприємств та діяльності нефінансових корпорацій досліджували такі вітчизняні науковці: Шевалдіна В. [1], Онищенко С., Дроздов Є. [5], Керімов П. [2], Корнєєв В. [22], Гапонюк М. [19], Дубина М., Поцелуйко І. [21], Чобіток В.,

Мацишин М. [24] У працях наголошується, що доступ до фінансових ресурсів є базовим елементом конкурентоспроможності та фінансової стійкості компаній. Водночас, в українських умовах спостерігається дисбаланс між внутрішніми та зовнішніми джерелами фінансування, що обмежує інвестиційний потенціал у фазах кризи.

У статті В. Шевалдіної [1] підкреслено, що саме нефінансові корпорації є основними позичальниками банківських кредитів, оскільки відчують потребу в обігових коштах для виробничої діяльності. Їхня інвестиційна активність розглядається як ключовий чинник структурних трансформацій і сталого економічного зростання. П. Керімов [2] уточнює, що нефінансові корпорації виступають суб'єктами реального сектору, протиставленими депозитним корпораціям, які здійснюють фінансове посередництво. Водночас у національній економіці такі підприємства часто інтегровані у фінансово-промислові групи та отримують фінансування на неринкових умовах – через взаємопов'язані структури або зовнішні офшорні компанії. У дослідженні О. Ромашко та Л. Савчин [3] наголошено, що нефінансові корпорації можуть бути активними учасниками фінансового ринку навіть без статусу фінансової установи. Такі підприємства іноді називають «небанківськими банками» (nonbank banks) [4]. У праці С. Онищенко та Є. Дроздова [5] поняття «нефінансові корпорації» не виокремлюється формально, однак його зміст проявляється через аналіз динаміки кредитування корпоративного сектору. Автори трактують нефінансові корпорації як корпоративних клієнтів банків. В іншій роботі вивчаються мотиви використання нефінансовими корпораціями фінансових похідних інструментів. Вони представлені як користувачі складних фінансових інструментів. Ключове питання: чи використовують вони їх для страхування ризиків (хеджування) чи для отримання прибутку (спекуляція) [6].

Незважаючи на велику кількість різних підходів щодо сутності нефінансових корпорацій невирішеною проблемою залишається єдність підходу до трактування та аналіз сучасних тенденцій фінансування.

Мета статті. Метою є узагальнення теоретичних засад та аналіз сучасних тенденцій фінансового забезпечення діяльності нефінансових корпорацій України.

Виклад основних результатів дослідження. Проаналізовані джерела дали змогу дійти висновку, що у сучасній науковій літе-

ратурі поняття «нефінансові корпорації» трактується з різних методологічних позицій – статистичної, інституційно-економічної та прикладної. У більшості досліджених джерел зміст цього поняття розкривається через поєднання інституційного статусу, економічної ролі та фінансових взаємозв'язків таких суб'єктів із банківською системою та ринком капіталу.

Нефінансові корпорації – це інституційні одиниці (підприємства, компанії, об'єднання), основною діяльністю яких є виробництво ринкових товарів або надання нефінансових послуг, тобто таких, що не пов'язані безпосередньо з фінансовим посередництвом, кредитуванням, страхуванням чи іншими фінансовими операціями.

Згідно з методологічними положеннями Національного банку України та Державної служби статистики [7] та Класифікацією інституційних секторів економіки (KICE), нефінансові корпорації становлять окремий сектор економіки поряд із фінансовими корпораціями, сектором загального державного управління, домашніми господарствами та некомерційними організаціями. До цього сектору належать державні, приватні та під іноземним контролем підприємства, діяльність яких спрямована на створення ринкової вартості через виробництво товарів чи послуг. Вони формують ядро реального сектору економіки, забезпечуючи відтворювальні процеси, інвестиційну динаміку та зайнятість. Дане визначення повністю корелює з визначенням Євростату – сектор нефінансових корпорацій (S.11): об'єднує резидентні корпорації та квазікорпорації, основним видом діяльності яких є виробництво товарів та надання нефінансових послуг. Ключова ознака – ринковий характер діяльності (реалізація товарів/послуг за ринковими цінами) [8]. За трактуванням МВФ нефінансові корпорації – це резидентні корпорації, основним видом діяльності яких є виробництво товарів та надання нефінансових послуг. Включає державні та приватні компанії. У статистиці зовнішнього борту вони є ключовим сектором [9; 10].

У сучасній економічній науці поняття фінансового забезпечення нефінансових корпорацій посідає ключове місце, оскільки визначає здатність підприємств підтримувати стійкість, фінансову гнучкість і конкурентоспроможність у нестабільному середовищі. Однак у науковому дискурсі воно залишається мультидисциплінарним і багатовимірним феноменом,

який поєднує мікроекономічні та макроекономічні рівні аналізу.

Проведений аналіз дозволив систематизувати сутність нефінансових корпорацій в різних аспектах:

1. У макроекономічному аспекті – як сектор економіки, що створює валову додану вартість та визначає динаміку економічного зростання.

2. У фінансовому аспекті – як суб'єкти, здатні інтегрувати фінансові функції у власну діяльність, виступаючи посередниками в окремих сегментах ринку без статусу фінансової установи.

3. У прикладному (практичному) вимірі – як основні позичальники банківських ресурсів і водночас потенційні конкуренти банків та небанківських установ у сфері фінансових послуг.

Отже, нефінансові корпорації – це юридичні особи корпоративного сектору, основна функція яких полягає у виробництві ринкових товарів або нефінансових послуг, але які, адаптуючись до сучасних умов ринку, можуть надавати обмежений спектр фінансових послуг через дочірні структури. Вони залишаються ключовими елементами реального сектору економіки, основними реципієнтами банківського кредитування та чинниками інвестиційного розвитку.

Систематизація наукових підходів дає підстави стверджувати, що нефінансові корпорації виконують багатовимірну роль у сучасній економіці: вони формують виробничий потенціал країни, створюють додану вартість, генерують попит на фінансові ресурси та поступово стають активними учасниками фінансових процесів. Їх розвиток безпосередньо впливає на інвестиційну динаміку, рівень зайнятості й загальну фінансову стабільність. У цьому контексті посилення фінансової взаємодії між нефінансовими корпораціями та банківським сектором постає важливим чинником структурної модернізації економіки України у воєнний і післявоєнний періоди.

Більшість українських дослідників трактують фінансове забезпечення як сукупність джерел та методів формування фінансових ресурсів, необхідних для функціонування підприємства. Такий підхід має переважно ресурсно-структурну природу, концентруючись на внутрішніх аспектах – власному капіталі, прибутку, амортизаційних відрахуваннях, банківських кредитах.

У зарубіжній науковій традиції [11; 12] фінансове забезпечення розглядається

ширше – як система інституційних взаємодій, що визначає доступ корпорацій до фінансових ресурсів, ефективність державних стимулів, рівень кредитного ризику та вплив макропруденційних політик. Таким чином, український підхід є мікроекономічно орієнтованим, тоді як західна школа тяжіє до макроінституційної інтерпретації. Якщо мікроекономічний рівень – охоплює внутрішні фінансові процеси підприємства: структуру капіталу, показники ефективності (EBITDA, ROA), боргове навантаження, ліквідність, здатність до самофінансування.

У цьому контексті фінансове забезпечення виступає механізмом оптимізації вартості капіталу (WACC) і підвищення фінансової гнучкості. То макроекономічний рівень – визначається зовнішніми факторами: фазою економічного циклу, рівнем банківського кредитування, станом фіскальної та монетарної політики, глибиною фінансових ринків. Тут фінансове забезпечення є елементом національної фінансової архітектури, яка формує «коридор доступності» для корпоративного сектору. Між цими рівнями існує синергетична взаємодія: сприятлива макрофінансова політика підсилює ефективність корпоративних стратегій, а фінансова стійкість підприємств стабілізує економіку в цілому.

Сучасний же етап характеризується переходом до інтегрованої моделі фінансового забезпечення, що враховує циклічність економіки та поєднує: монетарні інструменти (рефінансування, облікова ставка НБУ); фіскальні стимули (гарантії, пільгове кредитування); ринкові механізми (фондовий ринок, корпоративні облігації); внутрішні ресурси (амортизація, прибуток, самофінансування).

На основі синтезу різних наукових підходів фінансове забезпечення нефінансових корпорацій доцільно визначати як: систему управління фінансовими потоками, капіталом та інструментами залучення ресурсів, що забезпечує збалансованість вартості, ризику та ліквідності в умовах макроекономічної мінливості. Ця система охоплює як внутрішні фінансові стратегії підприємств, так і зовнішнє інституційне середовище – політику центрального банку, бюджетну підтримку, структуру фінансових ринків.

Оцінка фінансового забезпечення нефінансових корпорацій неможлива без урахування загальноекономічного контексту, адже доступність і вартість капіталу безпосеред-

ньо залежать від динаміки макроекономічних показників.

Україна у 2022–2025 рр. перебуває в умовах структурної макроекономічної нестабільності, що формується під впливом воєнних дій, високої інфляційної волатильності, девальваційного тиску та значного фіскального дефіциту. За даними Міністерства фінансів України, у 2024 р. дефіцит державного бюджету сягнув понад 20 % ВВП, а державний борг перевищив 95 % ВВП, що створює ефект «виштовхування» приватного капіталу (crowding out effect).

Представлені на рис. 1 показники відображають взаємозалежність між загальним рівнем економічної активності (ВВП), доступністю банківського фінансування та ризиковістю кредитних портфелів, що безпосередньо впливають на можливості нефінансових корпорацій залучати ресурси для підтримки діяльності.

У 2022 р. спостерігається різке падіння реального ВВП на понад 24 %, що свідчить про масштабний економічний шок, спричинений війною та зупинкою частини виробничих потужностей. Незважаючи на часткове відновлення у 2023–2024 рр., рівень ВВП залишається на 1,4 % нижчим за довоєнний, що підтверджує втрату структурного потенціалу зростання.

Обсяги корпоративного кредитування знизилися з 1020 млрд грн у 2021 р. до 865 млрд грн у 2024 р. (–15,2 %). Тому можемо говорити про скорочення кредитної підтримки реального сектору, зокрема промисловості та будівництва. Така тенденція відображає реакцію банківського сектору на підвищення ризиків неплатежів і макрофінансову невизначеність [16]. Водночас, за даними НБУ, зростання частки короткострокових позик (до 70 %) свідчить про зміщення акценту у фінансовій стратегії підприємств — від інвестиційних проєктів до забезпечення поточної ліквідності.

Збільшення середньої ставки за кредитами з 9,9 % до 16,1 % (+6,2 п.п.) є прямим наслідком жорсткої монетарної політики НБУ, спрямованої на стримування інфляції. Це істотно підвищило вартість капіталу для нефінансових корпорацій і зменшило їхню здатність залучати позикові ресурси.

Фактично, реальна ставка (з урахуванням інфляції) у 2023–2024 рр. залишалася позитивною, що стимулювало збереження депозитів, але пригальмувало кредитну активність. Рівень проблемних позик зріс із 30,1 %

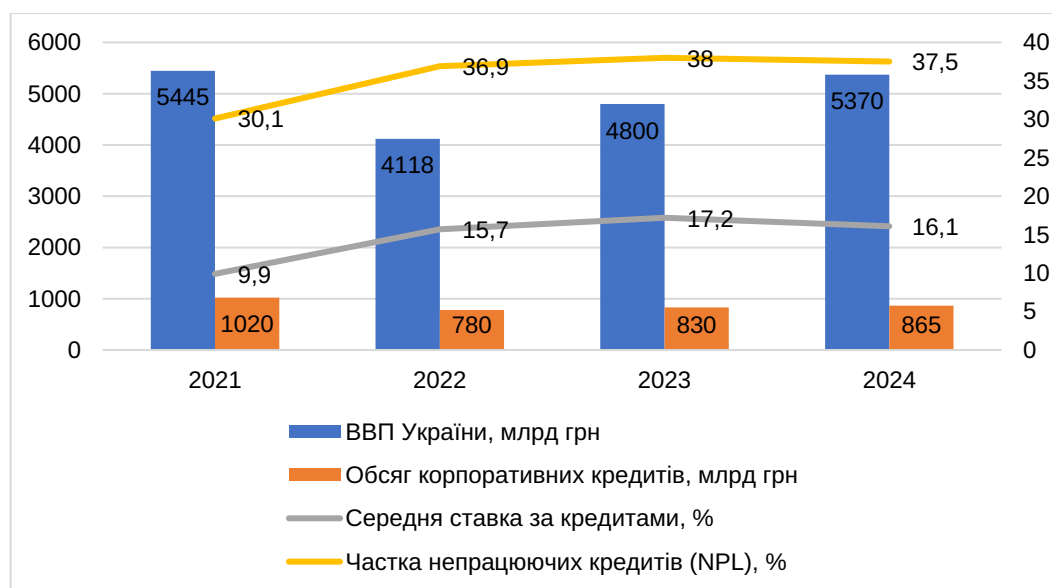

Рис. 1. Динаміка корпоративного кредитування в Україні (2021–2024 рр.)

Джерело: сформовано на основі [13–15]

до 37,5 %, що говорить про зниження кредитоспроможності підприємств.

У структурі NPL найбільшу частку становлять кредити у промисловості (понад 45 %) та сфері торгівлі (близько 30 %). Таким чином, банківська система зазнає додаткового ризикового навантаження, яке обмежує можливість фінансувати інвестиційні проекти у корпоративному секторі.

Проциклічність фінансової системи підтверджується високим рівнем взаємозв'язку між зниженням ВВП і скороченням обсягів кредитування ($r = 0,9$). Відповідно економічний спад призводить до зменшення банківської активності, що, у свою чергу, поглиблює кризові процеси. Таким чином, макроекономічна нестабільність трансформує структуру фінансового забезпечення НФК – підприємства дедалі більше покладаються на власні кошти, державні програми та міжнародні кредити.

Індекс ділової активності, за даними НБУ, утримується нижче нейтрального рівня (станом на вересень 50,4 пункти) [17], тоді як загальний обсяг капітальних інвестицій у 2024 році перевищив показник 2023 року на 35,1%, а рівень 2021 року – на 1,1%, що свідчить про поступове відновлення інвестиційної активності в національній економіці [18].

Переважає частка капітальних інвестицій – 71% або 379,61 млрд грн – була профінансована за рахунок власних коштів підприємств і організацій, що підтверджує ключову

роль внутрішніх ресурсів у фінансуванні оновлення основного капіталу. Бюджетні джерела також залишаються вагомим чинником інвестиційного процесу: з державного бюджету профінансовано 10,9% загального обсягу (58,18 млрд грн), а з місцевих бюджетів – 5,7% (30,67 млрд грн). Вагомою складовою є й інвестиції домогосподарств у житлове будівництво, які становили 6,1% або 32,67 млрд грн. На банківські кредити та інші позикові ресурси припадає 3,8% загальної суми (20,47 млрд грн), що вказує на обмежений вплив зовнішнього фінансового посередництва. Кошти інвестиційних компаній, фондів та інших інституційних інвесторів забезпечили 1,2% капіталовкладень (6,16 млрд грн), ще 1,2% надійшло з інших джерел фінансування (6,42 млрд грн). Це означає, що нефінансові корпорації втратили стабільний доступ до кредитних ресурсів і змушені переорієнтовуватись на короткострокове фінансування або самофінансування.

Під впливом макроекономічних шоків структура фінансового забезпечення нефінансових корпорацій зазнала суттєвих змін (рис. 2).

Як свідчать дані НБУ, частка банківських кредитів у загальній структурі фінансування підприємств зменшилася з 42 % у 2020 році до 30 % у 2024 році, тоді як власні кошти (прибуток, амортизація, внутрішні резерви) збільшилися до 55 %. Таким чином, спостерігається зміщення акценту від зовнішніх до внутрішніх джерел.

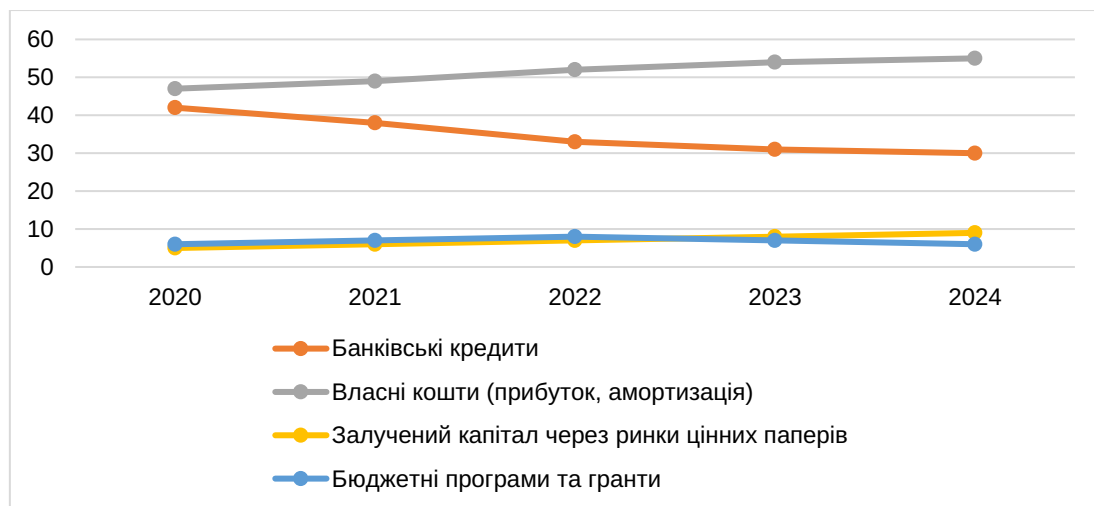

Рис. 2. Динаміка структури фінансового забезпечення нефінансових корпорацій України (2020–2024 рр.)

Джерело: сформовано на основі [19]

На рис. 2 простежується тренд зростання ролі самофінансування – воно стало ключовим механізмом адаптації підприємств до обмеженого доступу до капіталу, тоді як ринкові інструменти (корпоративні облігації, IPO) залишаються недостатньо розвиненими.

Банківський сектор хоч залишається головним каналом фінансування бізнесу, однак проявляє високу проциклічність (рис. 3). Під час економічного спаду банки посилюють вимоги до застави, підвищують ставки та скорочують кредитні ліміти, що обмежує доступ підприємств до ресурсів саме тоді, коли вони найбільш необхідні.

Як видно, довгострокове кредитування скоротилося на 15 п.п. за чотири роки, що свідчить про переорієнтацію банків на короткострокові операції та підвищену ризикоаверсію. Така поведінка формує ефект «фінансової пастки ліквідності», коли навіть наявність грошей у системі не конвертується у доступний кредит для бізнесу.

В умовах воєнної економіки держава стала ключовим донором корпоративної ліквідності. Національний банк України реалізує політику контрольованого рефінансування та підтримує програму «5–7–9 %», спрямовану на МСП [20]. У 2024 році обсяг наданих пільгових кре-

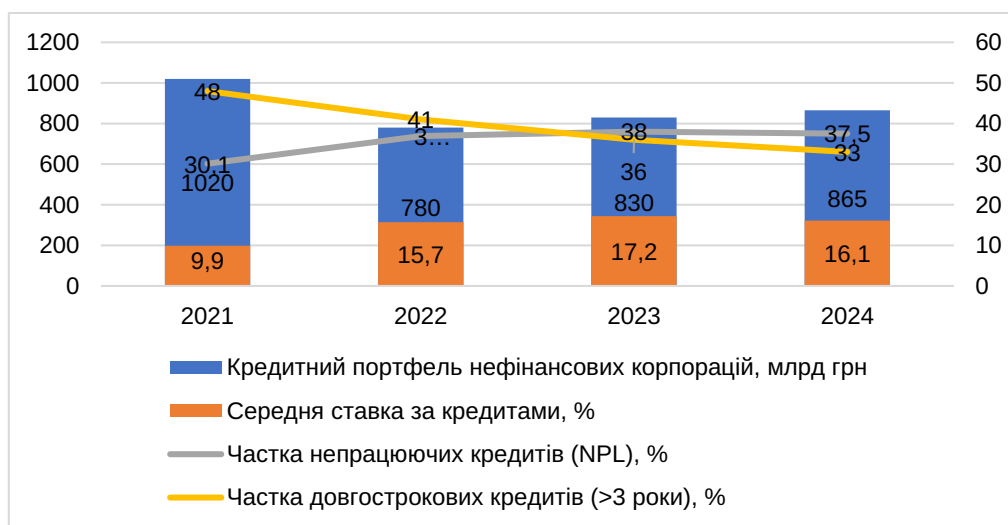

Рис. 3. Характеристики банківського кредитування 2021–2024 рр.

Джерело: сформовано на основі [19]

дитів перевищив 80 млрд грн, з яких близько 60 % було спрямовано на виробничий сектор.

Проте контрциклічний потенціал цих програм залишається обмеженим через: часові лаги у доступі до ресурсів; нерівномірність розподілу між галузями; високу концентрацію державної підтримки у малому бізнесі, при обмеженій участі середніх і великих корпорацій.

Монетарна політика НБУ сприяє стабілізації, однак висока облікова ставка (25 % у 2023 р., 20 % у 2024 р.) підтримує інфляційне таргетування, але знижує кредитну активність. Відтак постає потреба у паралельному розвитку небанківських та ринкових каналів фінансування [21].

Система фінансового забезпечення нефінансових корпорацій в Україні поступово набуває гібридного характеру, поєднуючи елементи ринкової та державної підтримки.

Основні напрями трансформації включають:

1. Інституціоналізацію парабанківського фінансування – розвиток лізингових, факторингових і мікрофінансових компаній, які компенсують дефіцит банківського кредитування.

2. Розвиток фондового ринку – запровадження «Дія.Біржі», цифрових облігацій і системи сек'юритизації активів для залучення довгого капіталу.

3. Впровадження контрциклічних макропруденційних інструментів – зниження вимог до резервування, кредитні гарантії, портфельні страхові програми.

4. Інтеграція міжнародних фінансових організацій (ЄБРР, ЄІБ, МФК) як джерел довгострокового капіталу для критично важливих секторів.

Макроекономічна нестабільність виступає ключовим детермінантом трансформації фінансових механізмів у корпоративному секторі. Домінування самофінансування свідчить про пристосувальну реакцію підприємств до кредитних обмежень, але знижує темпи інвестиційного зростання. Поточна банківська модель потребує контрциклічного реформування через впровадження державних гарантій, інструментів довгострокового рефінансування та залучення небанківських фінансових посередників. В умовах війни і післявоєнного відновлення особливої ваги набуває інституційна інтеграція ринку капіталів та міжнародної фінансової підтримки.

Традиційна структура фінансування НФК в Україні історично була схильною до домінування внутрішніх джерел (реінвестований прибуток, амортизаційні відрахування) та

банківських позик [22]. Однак, під час кризи фінансова ємність національного ринку суттєво зменшується. Зниження платоспроможності споживачів, зменшення попиту та порушення логістичних ланцюгів призводять до падіння прибутковості багатьох секторів, обмежуючи тим самим можливості реінвестування [23]. У секторах, що постраждали найменше (наприклад, аграрний сектор або деякі ІТ-послуги), власні кошти можуть залишатися основним джерелом розвитку.

Тому питання диверсифікації джерел фінансування нефінансових корпорацій набуває ключового значення. Від характеру, структури та стабільності фінансових потоків безпосередньо залежить спроможність підприємств забезпечувати безперервність виробничих процесів, підтримувати ліквідність та реалізовувати стратегічні інвестиційні проекти. Особливої актуальності дана проблематика набуває в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, коли традиційні канали залучення капіталу зазнають суттєвих обмежень.

З метою систематизації основних каналів фінансового забезпечення нефінансових корпорацій, узагальнимо порівняльну характеристику основних джерел фінансування (табл. 1).

Аналіз структури джерел фінансування свідчить, що в умовах економічної стабільності провідну роль відіграють власні кошти підприємств, які забезпечують фінансову автономію та знижують залежність від зовнішніх запозичень. Банківське кредитування залишається важливим, але вартісним інструментом, тоді як доступ до ресурсів міжнародних фінансових інституцій та ринку капіталу має переважно вибірковий характер і є обмеженим для більшості суб'єктів.

У фазі економічної нестабільності акценти зміщуються: зростає значення самофінансування та довгострокових ресурсів міжнародних інституцій, тоді як внутрішнє кредитування та ринок капіталу демонструють зниження активності через ризики та високу вартість капіталу.

Висновки. Отже, розглянуті теоретичні та практичні аспекти фінансового забезпечення нефінансових корпорацій України свідчать, що макроекономічна нестабільність є системним фактором трансформації механізмів корпоративного фінансування.

Успішна адаптація нефінансових корпорацій до кризових умов передбачає підвищення ефективності внутрішнього фінансового менеджменту, посилення прозорості

Таблиця 1

**Характеристика джерел фінансування нефінансових корпорацій
за умов стабільності та нестабільності економічного середовища**

Джерело фінансування	Роль в умовах макроекономічної стабільності	Роль в умовах економічної нестабільності	Основні обмежувальні чинники	Заходи (на рівні нефінансових корпорацій)
Власні кошти (реінвестиції прибутку)	Базове та найстійкіше джерело фінансування, що забезпечує автономність підприємства.	Набуває пріоритетного значення як ключовий інструмент самофінансування у кризових умовах.	Зниження прибутковості діяльності внаслідок скорочення попиту, підвищення операційних ризиків і витрат.	Посилення контролю за ліквідністю; оптимізація структури витрат; концентрація ресурсів на високо-маржинальних напрямках діяльності.
Банківське кредитування (внутрішнє)	Доступне, проте характеризується високою вартістю залучених ресурсів.	Обмежене через посилення вимог до позичальників та підвищення вартості кредитних ресурсів.	Висока облікова ставка НБУ; підвищення кредитних ризиків; дефіцит довгострокових фінансових ресурсів.	Залучення позик під державні гарантії; реструктуризація наявних боргових зобов'язань; диверсифікація джерел кредитування.
Міжнародні фінансові інституції (МФІ)	Використовується переважно для фінансування масштабних інвестиційних проєктів.	Стає критично важливим джерелом «довгих» ресурсів та валютної ліквідності.	Складність процедур отримання фінансування; необхідність дотримання міжнародних стандартів прозорості та сталого розвитку (ESG).	Активізація співпраці з МФІ; підготовка техніко-економічних обґрунтувань відповідно до міжнародних вимог; посилення корпоративної звітності.
Ринок капіталу (акції, облігації)	Використовується обмежено, переважно великими емітентами; має допоміжний характер.	Фактично призупинений через підвищення ризиків і зниження ліквідності.	Недовіра інвесторів; високі інвестиційні ризики; нерозвиненість вторинного ринку цінних паперів.	Орієнтація на залучення приватного капіталу (private equity, venture capital); емісія короткострокових корпоративних облігацій; розвиток внутрішнього інвесторського середовища.

Джерело: сформовано авторами на основі [24–26]

фінансової звітності, активізацію співпраці з міжнародними донорами та поступовий розвиток інституційних механізмів ринку капіталу. Таким чином, стійкість фінансового забезпечення підприємств у воєнний та повоєнний період значною мірою визначатиметься здат-

ністю економічних суб'єктів диверсифікувати джерела фінансування, зберігаючи баланс між власним і залученим капіталом. Перспективами подальших досліджень є формування адаптивної моделі фінансового забезпечення нефінансових корпорацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шевалдіна В. Г. Нефінансові корпорації як об'єкт банківського кредитування. *Фінанси, облік і аудит*. 2012. № 19. С. 231–237.
2. Керімов П. А. Аналіз факторів банкрутства великих підприємств України. *Фінанси України*. 2022. № 3 (22). С. 76–87.
3. Ромашко О. М., Савчин Л. В. Нефінансові корпорації на ринку банківських послуг. *І Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи»*. 2020. Секція 1. С. 60–61.
4. Shadow Banking and Non-Financial Corporations: The Ukrainian Case. *SHS Web of Conferences*. 2021. Vol. 92. DOI: 10.1051/shsconf/20219201014.
5. Онищенко С. В., Дроздов Є. О. Банківське кредитування суб'єктів господарювання: 2021–2024. *Scientia Fructuosa*. 2024. № 4. С. 155–168. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(156\)09](https://doi.org/10.31617/1.2024(156)09).
6. Avdjiev S., Chui M., Shin H. S. Non-financial corporations from emerging market economies and capital flows. *BIS Quarterly Review*. December 2014. № 67. Р. 67–77.
7. Державна служба статистики. Класифікація інституційних секторів економіки України (KICE): методологічні положення. URL: [https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2020/85/85%20\(зі%20змінami\).pdf](https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2020/85/85%20(зі%20змінami).pdf). (дата звернення: 8.10.2025)
8. Methodological Manual on City Statistics – 2017 Edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 53 p. DOI: 10.2785/708009.
9. Calculating Output for International Organizations. Discussion Paper Prepared by IMF Staff for the AEG Meeting in September. International Financial Institutions, 2014. 14 p.
10. Chen W., Diez F. J., Duval R. A., Engler P., Fan J., Maggi C., Mendes Tavares M., Schwarz D. A., Shibata I., Villegas-Sánchez C. Rising Corporate Market Power: Emerging Policy Issues. Staff Discussion Notes, 2021, 001. DOI: <https://doi.org/10.5089/9781513512082.006>.
11. Bernanke B. S., Gertler M. Inside the Black Box: The Credit Channel of Monetary Policy Transmission. *Journal of Economic Perspectives*. 1995. Vol. 9, No. 4. Р. 27–48. DOI: <https://doi.org/10.1257/jep.9.4.27>.
12. Minsky H. P. Stabilizing an Unstable Economy. New Haven–London: Yale University Press, 1986. 353 p.
13. Частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні, незважаючи на тривалу повномасштабну війну, знижується. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>. (дата звернення: 18.10.2025)
14. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 12.10.2025)
15. Щомісячні опитування підприємств України, вересень 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Business_survey_m_2025_09.pdf?v=14 (дата звернення: 13.10.2025)
16. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування у 2024 році. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ibd/kindj/arh_kindj_2021_u.html. (дата звернення: 13.10.2025)
17. Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>. (дата звернення: 15.10.2025)
18. Доступні кредити 5–7–9 %. URL: <https://bdf.gov.ua/programs/dostupni-kredyty-5-7-9/>. (дата звернення: 15.10.2025)
19. Борошенко Т., Буряченко А., Гапонюк М. Діяльність небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-4>.
20. OECD. Mapping Ukraine's Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery. Paris: OECD Publishing, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1787/866c5c44-en>.
21. Дубина М., Поцелуйко І. Сутність макроекономічної нестабільності, причини її виникнення та вплив на функціонування кредитних установ. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-82>.
22. Корнєєв В., Забчук Г., Іващук О., Винник Т., Рудан В. Компаративний аналіз банківського кредитування підприємств України в умовах війни. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Т. 6, № 59. С. 11–23. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.59.2024.4533>.
23. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>.
24. Чобіток В., Мацишин М. Формування джерел фінансування розвитку підприємницької діяльності в Україні. *Development Service Industry Management*. 2024. № 3. С. 24–34. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(4\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(4)).

REFERENCES:

1. Shevaldina V. H. (2012) Nefinansovi korporatsii yak ob'ekt bankivskoho kredytuvannia [Non-financial corporations as an object of bank lending]. *Finansy, oblik i audyt – Finance, Accounting and Audit*, vol. 19, pp. 231–237. (in Ukrainian)
2. Kerimov P. A. (2022) Analiz faktoriv bankrutstva velykykh pidpriemstv Ukrainy [Analysis of bankruptcy factors of large enterprises of Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, vol. 3(22), pp. 76–87. (in Ukrainian)
3. Romashko O. M., Savchyn L. V. (2020) Nefinansovi korporatsii na rynku bankivskykh posluh [Non-financial corporations in the banking services market]. *Business, Innovations, Management: Problems and Prospects. Proceedings of the 1st International Scientific-Practical Conference*, pp. 60–61. (in Ukrainian)
4. Shadow Banking and Non-Financial Corporations: The Ukrainian Case. (2021) SHS Web of Conferences, Vol. 92. DOI: 10.1051/shsconf/20219201014.
5. Onyshchenko S. V., Drozdov Ye. O. (2024) Bankivske kredytuvannia sub'ektiv hospodariuvannia: 2021–2024 [Bank lending to business entities: 2021–2024]. *Scientia Fructuosa*, vol. 4, pp. 155–168. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(156\)09](https://doi.org/10.31617/1.2024(156)09). (in Ukrainian)
6. Avdjiev S., Chui M., Shin H. S. (2014) Non-financial corporations from emerging market economies and capital flows. *BIS Quarterly Review*, December, № 67, pp. 67–77
7. Derzhavna sluzhba statystyky (2020) Klasyfikatsiia instytutsiinykh sektoriv ekonomiky Ukrainy (KISE): metodolohichni polozhennia [Classification of Institutional Sectors of the Economy of Ukraine (CISE): Methodological Guidelines]. Available at: [https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2020/85/85%20\(zi%20zminamy\).pdf](https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2020/85/85%20(zi%20zminamy).pdf) (accessed October 8, 2025).
8. Methodological manual on city statistics – 2017 edition. (2017). Luxembourg: Publications Office of the European Union, 53 p. DOI: 10.2785/708009.
9. Calculating Output for International Organizations. (2014). Discussion Paper Prepared by IMF Staff for the AEG Meeting in September. International Financial Institutions, 14 p.
10. Chen W., Diez F. J., Duval R. A., Engler P., Fan J., Maggi C., Mendes Tavares M., Schwarz D. A., Shibata I., Villegas-Sánchez C. (2021) Rising Corporate Market Power: Emerging Policy Issues. *Staff Discussion Notes*, 001. DOI: <https://doi.org/10.5089/9781513512082.006>.
11. Bernanke B. S., Gertler M. (1995) Inside the Black Box: The Credit Channel of Monetary Policy Transmission. *Journal of Economic Perspectives*, vol. 9(4), pp. 27–48. DOI: <https://doi.org/10.1257/jep.9.4.27>
12. Minsky H. P. (1986) Stabilizing an Unstable Economy. New Haven–London: Yale University Press, 353 p.
13. Chastka nepratsiuiuchykh kredytiv (NPL) v Ukraini znyzhuietsia [The share of non-performing loans (NPL) in Ukraine is decreasing]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (accessed October 18, 2025).
14. Valovy vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini [Gross Domestic Product (GDP) in Ukraine]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (accessed October 12, 2025).
15. Shchomisiachni opytuvannia pidpriemstv Ukrainy, veresen 2025 roku [Monthly Surveys of Ukrainian Enterprises, September 2025]. Available at: <https://bank.gov.ua/...> (accessed October 12, 2025).
16. Kapitalni investysii za dzherelamy finansuvannia u 2024 rotsi [Capital Investments by Sources of Financing in 2024]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/...> (accessed October 13, 2025).
17. Nahliadova statystyka NBU [Supervisory Statistics of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/...> (accessed October 15, 2025).
18. Dostupni kredyty 5–7–9 % [Affordable Loans 5–7–9 %]. Available at: <https://bdf.gov.ua/...> (accessed October 15, 2025).
19. Borodenko T., Buriachenko A., Haponiuk M. (2023) Diialnist nebankivskykh finansovykh ustanov na rynku finansovykh posluh [Activities of non-bank financial institutions in the financial services market]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-4>. (in Ukrainian)
20. OECD. (2025) Mapping Ukraine's Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery. Paris: OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/866c5c44-en>.
21. Dubyna M., Potseliuko I. (2024) Sutnist makroekonomichnoi nestabilnosti, prychyny yii vynyknennia ta vplyv na funktsionuvannia kredytnykh ustanov [The essence of macroeconomic instability, its causes and impact on credit institutions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-82>. (in Ukrainian)
22. Kornieiev V., Zabchuk H., Ivashchuk O., Vynnyk T., Rudan V. (2024) Komparatyvnyi analiz bankivskoho kredytuvannia pidpriemstv Ukrainy v umovakh viiny [Comparative analysis of bank lending to Ukrainian enterprises during the war]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 6(59), pp. 11–23. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4533>. (in Ukrainian)

23. Kostenko Yu., Korolenko O., Huz M. (2022) Analiz finansovoi stiiikosti pidpriemstva v umovakh voiennoho stanu [Analysis of enterprise financial stability under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>. (in Ukrainian)
24. Chobitok V., Matsyshyn M. (2024) Formuvannia dzherel finansuvannia rozvytku pidpriemnytskoi diialnosti v Ukraini [Formation of sources of financing for business development in Ukraine]. *Development Service Industry Management*, vol. 3, pp. 24–34. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(4\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(4)). (in Ukrainian)